

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY
PALACKÉHO V OLOMOUCI
KATEDRA SLAVISTIKY**

Bakalářská práce

**TELEVIZNÍ PROJEKT "KUKLY" V. ŠENDERVIČE: POLITICKÁ
SATIRA V RUSKU**

**THE TELEVISION PROJECT "KUKLY" OF V. SHENDEROVICH:
THE POLITICAL SATIRE IN RUSSIA**

VYPRACOVALA: Nikola Jeglová

VEDOUCÍ PRÁCE: Mgr. Jekatěrina Mikešová, Ph.D.

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité
prameny.

V Olomouci, 10. 4. 2018

Podpis

Děkuji Mgr. Jekatěrině Mikešové, Ph.D., za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytla.

Podpis

OBSAH

1. ÚVOD.....	5
2. TEORIE SATIRY.....	7
2.1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA SATIRY	7
2.2 SATIRA V LITERATUŘE.....	7
2.3 SATIRA V ŽURNALISTICE.....	9
2.4 SATIRA V TELEVIZNÍCH POŘADECH.....	10
2.5 POLITICKÁ SATIRA	13
2.5.1 POLITICKÁ SATIRA V SSSR A V RF.....	14
3. „KUKLY“.....	16
3.1 HISTORICKÝ KONTEXT.....	16
3.2 „KUKLY“ NA NTV	18
3.3 AUTOŘI POŘADU	20
3.3.1 VIKTOR ŠENDEROVIČ - ŽIVOTOPIS.....	20
3.4 VYBRANÝ DÍL	21
3.4.1 ZACHÝSEK ZVANÝ RUMĚLKA	21
3.4.2 DĚJ NOVELY	21
3.4.3 DĚJ „KUKEL“	22
3.4.4 PROBLEMATIKA VYBRANÉHO DÍLU	23
3.4.5 HLAVNÍ ROZDÍLY MEZI KNIHOU A POŘADEM	24
4. ZRUŠENÍ POŘADU	26
4.1 CENZURA.....	26
4.1.1 CENZURA V MODERNÍM RUSKU	27
4.2 ZRUŠENÍ POŘADU	28
4.2.1 PŘÍPAD NTV	29
4.3 VLIV POŘADU NA VÝVOJ POLITICKÉ SATIRY NA TV.....	32
5. ZÁVĚR.....	34
6. PE3IOME.....	36
ZDROJE	42
PŘÍLOHY	45

1 ÚVOD

Už název této bakalářské práce odhaluje, že tématem, na které se zaměřuji, je pořad „Kukly“ a také autor pořadu, známý ruský scénárista, spisovatel a novinář Viktor Šenderovič, jehož pořad byl vysílán v letech 1994-2002 na televizním kanálu NTV. Nezaměřuji se pouze na samotný pořad, ale také na okolnosti a prostředí, ve kterém byl pořad natáčen. Část této práce je zaměřena na satiru a cenzuru v Rusku. Toto téma práce jsem si vybrala, protože si myslím, že tento pořad může posloužit k vytvoření si názoru na problematiku svobody slova v Ruské federaci. Svoboda slova a médií je v Rusku v této době velmi diskutovaným a diskutabilním tématem. Druhým důvodem je můj zájem o současnou politickou situaci v Rusku a o dobu, která jí předcházela, v níž jsou příčiny této aktuální situace.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je představit pořad „Kukly“ v širším kulturně-historickém kontextu a samotného autora pořadu Viktora Šenderoviče. Zjistit, jakou podobu má současná ruská satira na TV, jak je účinná, jaké dopady a vliv má na ruskou společnost (nevyjímaje ani autory pořadu) a také popsat vývoj žánrů televizní satiry. Pro dosažení tohoto cíle je nutné splnit několik úkolů. Prvním z nich je analýza jednoho dílu pořadu z hlediska zjištění satirických elementů, které dopomáhají k dosažení satirického efektu. Ve vybraném díle jsem se také snažila objevit aktuální události a problémy té doby, které daný díl vysmívá a porovnat tento díl s literární předlohou, která byla inspirací pro námět a realizaci tohoto dílu. Druhým úkolem je popsat události, kvůli kterým byl pořad zrušen a na základě těchto skutečností nastínit problematiku cenzury a svobody slova v ruských sdělovacích prostředcích, konkrétně v televizi. Má práce se opírá především o ruské zdroje. Mnoho informací bylo získáno z rozhovorů, které autoři pořadu poskytovali ruským médiím, ať už časopisům, novinám nebo televizním pořadům. Cenným zdrojem informací pro mě byla také tvůrčí beseda s Viktorem Šenderovičem, kterou jsem navštívila 11. února v Drážďanech.

První kapitola této práce se zabývá satirou, kdy a v jaké podobě se objevovala v literatuře, žurnalistice a v televizních pořadech. Mimo to také zmiňuji nejznámější satiriky-spisovatele, mezi které patří Alexandr Radiščev, Nikolaj Vasiljevič Gogol nebo M. J. Saltykov-Ščedrin a také několik satirických pořadů, které se vysílaly na televizních obrazovkách. V podkapitole *Satira v žurnalistice* uvádím několik málo časopisů, ve

kterých se objevovala sociální i politická satira. V této kapitole je rovněž jedna podkapitola věnována přímo politické satíře v Rusku a v SSSR.

V následující kapitole zmiňuji nejdůležitější události z let 1994–2002, tedy z let vlády Borise Jelcina a začátku vlády Vladimira Putina. Podle mého názoru je důležité připomenout poměry v zemi a přicházející změny spojené se změnou hlavy státu. V této kapitole seznamuji čtenáře se satirickým programem Kukly, s autorem programu Viktorem Šenderovičem a okrajově s televizní stanicí NTV. Druhá část této kapitoly je věnována vybranému dílu s názvem Zachýsek zvaný Rumělka. Pozornost jsem věnovala popisu děje a porovnání předlohy se samotným dílem. V kapitole nastiňuji i problematiku daného dílu.

V poslední kapitole se věnuji příčinám zrušení pořadu, a jelikož za jednu z příčin považuji cenzuru, je jí věnována jedna podkapitola. Velkou pozornost věnuji Případu NTV, který dopomůže k vyvození závěru. Dále nastiňuji, jaký měly „Kukly“ vliv na rozvoj politické satiry.

Poté následuje závěr, resumé v ruském jazyce a seznam použité literatury. Práce obsahuje i přílohy, první přílohou je rozhovor mezi Vladimírem Poznerem a Tinou Kandelaki, přílohy č. 2, 3 a 4 jsou fotografické.

2 TEORIE SATIRY

V této kapitole se budu zabývat definicí satiry jako literárního žánru a výskytem satiry v ruské literatuře, žurnalistice a televizních pořadech.

2.1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA SATIRY

„Satira je literárně ztvárněná ostrá kritika, jejímž předmětem jsou různé fenomény, osoby, místa, světové názory, atd... Satira je však především emoční postoj: nenávistná, nesmířlivá, bez soucitu bijící kritika... Poukazuje na chyby či nedostatky světa, v němž žijeme.“¹

2.2 SATIRA V LITERATUŘE

V ruské literatuře se satira vyskytuje v průběhu celého jejího vývoje. Lidské zlozvyky a společenské rozpory se přirozeným způsobem objevují v mnoha dílech ruských spisovatelů a básníků.

V 18. století to byli spisovatelé jako A. D. Kantěmir, A. P. Sumarokov, D. I. Fonvizin. Podle článku *Satira v kontextu ruské literatury 20. století: ontologický status a funkce*, jehož autorem je M. V. Pokotylo, se dá pokládat za satiru v jejím pravém smyslu jen jedno dílo, a to *Cesta z Pěterburgu do Moskvy*, napsáno A. N. Radiščevem.² Já s tímto výrokem Pokotyly souhlasím, protože Radiščev v tomto díle ostře zkritizoval společenské poměry. Dotkl se všech problémů tehdejší společnosti jako například korupce, bídy, postavení nevolníků, krutosti šlechty, zneužívání moci či nerespektování zákona. Když si po vydání tuto knihu přečetla carevna Kateřina, byla tak rozhořčena, že chtěla nechat Radiščeva popravit. Podle mého názoru je právě toto hlavním úkolem satiry, poukazovat na chyby a dávat o nich znát, ať už budou následky jakékoliv.

V první polovině 19. století byli nejznámějšími satiriky A. S. Gribojedov a N. V. Gogol. Gribojedov ve svém díle *Hoře z rozumu* pojednává o rozdílech minulé a nové doby. Kritizuje staré zastánce nevolnictví. Gogol se ve svých dílech také drží především sociální satiry.

¹ ŠIDLÁK, Pavel. Literární žánry. Praha: Literární akademie (Soukromá vysoká škola Josefa Škvoreckého), 2013. ISBN 978-80-86877-64-8.

² ПОКОТЫЛО, Михаил Валерьевич. Сатира в контексте русской литературы XX в.: онтологический статус и функции. Вестник Челябинского государственного педагогического университета. 2014, (№ 8), 262-271.

Dalším známým satirikem je M. J. Saltykov-Ščedrin, který přímo znevažoval svoji soudobou společnost. K jeho nejznámějším dílům patří *Panstvo Golovlevových*, *Historie města Hloupětína* a také *Pompaduři a pompadurky*. Jmenovaná díla jsou satirami na sociální systém.³

Dlouhou dobu nebyla satira schvalovaným a vítaným žánrem, v roce 1905 ale nastala změna, protože bylo vydáno "*Prozatímní nařízení o ruském tisku a svobodě slova*," zmizela cenzura, což vedlo k velkému rozvoji satiry. Začíná vznikat proletářský směr satiry, za jehož zakladatele se považuje D. Bědnyj,⁴ vlastním jménem J. A. Pridvorov. O satiru se začínají zajímat také spisovatelé jako Kuprin, Sologub a Blok.

Ve 20. letech čelila ruská satira velké kritice ze strany RAPSu (Ruská asociace proletářských spisovatelů), ale i přes to vznikala nová díla. K nejznámějším spisovatelům této doby se řadí M. A. Bulgakov, M. Zoščenko, A. Platonov, I. Ilja a I. Petrov.⁵ Tlak na některé spisovatele byl tak velký, že neměli možnost publikovat, např. Bulgakov. Jeho nejznámější satirický román *Mistr a Markétka* byl publikován až 30 let po spisovatelově smrti.

Na přelomu 20. a 30. let se někteří literární kritici (Bogdanov, Kryneckov, Bljum) domnívají, že k formování komunismu smích a satira zásadně nepatří. S tímto názorem se však neztotožňovali někteří spisovatelé. Majakovský ve svých článcích na toto téma vysvětlil, že politické a ekonomické změny nevedou k vymření satiry. Lunačarský ve svých článcích vybízí autory, aby prostřednictvím satiry a smíchu bojovali proti jevům, které by mohly bránit budování nové společnosti.⁶

Ve 30.–40. letech začínají být chápány realie totalitarizmu, což souvisí se změnou předmětu satiry, nekritizuje se jen měšťanství, ale celý sociální systém. Po smrti Stalina mizí z literatury velké literární žánrové formy satirického románu a pověsti, naopak se

³ ПОКОТЫЛО, Михаил Валерьевич. Сатира в контексте русской литературы XX в.: онтологический статус и функции. Вестник Челябинского государственного педагогического университета. 2014, (№ 8), 262-271.

⁴ Tamtéž, str. 265

⁵ Tamtéž, str. 265

⁶ Tamtéž, str. 267

začínají objevovat fejetony.⁷ Fejeton, jakož to kratší literární útvar, mohl mít, podle mého názoru, kladný dopad na rozvoj satirické žurnalistiky.

K satirickým spisovatelům 60. a 70. let patří Šukšin, Vojnovič, Dvlatov, 80. let Altov a Žvaněcký.

2.3 SATIRA V ŽURNALISTICE

Evoluce satirických žánrů v publicistice probíhala souběžně s procesem postupného vydělování se tohoto směru z ústní lidové slovesnosti, a pak také literatury.⁸

Prvním satirickým časopisem v Ruském impériu byl anti-vládní *Pulemjet* (Пулемет) jehož hlavním redaktorem byl N. G. Šebujev. Tento časopis vycházel od roku 1905 a celkem vyšlo jen 5 čísel, protože cara pobuřoval veškerý obsah. Šebujev byl na rok odsouzen.⁹ Tento časopis se autoři ještě pokoušeli obnovit a znovu vydávat po Únorové revoluci v roce 1917, tato obnova však neměla dlouhého trvání.¹⁰

Dalším významným časopisem té doby byl *Župel* (Жупел), do něhož psali například A. I. Kuprin, I. A. Bunin. Ve všech číslech tohoto časopisu bylo kritizováno samoděržaví. Tento časopis byl zrušen už po třetím díle, ve kterém se objevila nevhodná kresba osla. Redaktor časopisu S. P. Jurincin byl zavřen na půl roku do vězení a časopis byl zrušen.¹¹ Tento časopis byl u publika velmi oblíbený, a proto se autoři rozhodli začít vydávat nový časopis s názvem *Adskaja počta* (Адская почта). Tohoto nového časopisu vyšly také jen 3 díly.¹²

Časopis *Djatel* (Дятел) se na ruské satirické scéně dlouho neudržel. V dobu jeho vydávání vládla v Rusku přísná cenzura, které však uniklo, že se v jednom z článků

⁷ ПОКОТЫЛО, Михаил Валерьевич. Сатира в контексте русской литературы XX в.: онтологический статус и функции. Вестник Челябинского государственного педагогического университета. 2014, (№ 8), 262-271.

⁸ ЗЫКУН, Наталия. Сатирические жанры в жанровой палитре журналистики: Обобщение современных научных подходов. Известия Южного федерального университета. 2014, (№ 3), 200-209.

⁹ АХМАДУЛИН, Евгений Валерьевич. История российской журналистики начала XX века. Ростов-на-Дону: Южный федеральный университет, 2008.

¹⁰ Журналы русские [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://feb-web.ru/feb/litenc/encyclop/le4/le4-2172.htm?cmd=p&istext=1>

¹¹ Tamtéž, str. 240

¹² Адская почта [online]. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://test7.dlibrary.org/ru/nodes/366-adskaaya-pochta>

vyskytuje urážka státu. Jakmile se na to přišlo, časopis byl stažen z prodeje a zakázán hned po jeho prvním vydání.¹³

Na začátku 20. století měly velkou popularitu provinční časopisy. Ke známým provinčním časopisům patří časopis *Falanga* (Фаланга). Tento ilustrovaný časopis vycházel jedenkrát týdně. Obsah časopisu zahrnoval informace o vnitřní i vnější politice v humorném až satirickém zobrazení a také pohádky, povídky, fejetony, vtipy, kresby, portréty a karikatury.¹⁴

K satirickým časopisům patřili i *Knut* (Кнут), *Strely* (Стрелы), *Masky* (Маски) a jiné.

Důležitou roli hrály v satirických časopisech karikatury. K nejnámějším sovětským karikaturistům patřili Igor Varabjov, Michail Zlatkovskij, Vladimir Ivanov, Nikolaj Kapusta a další.

2.4 SATIRA V TELEVIZNÍCH POŘADECH

V Sovětském svazu byla satira zastoupena především v tištěných publikacích, z důvodu málo rozvinutého televizního vysílání. K satirickým publikacím v různých letech SSSR patřily časopisy *Bigimot* (Бегемот), *Směchač* (Смехач), *Pražéktor* (Прожектор), *Krásnaja Burda* (Красная бурда). Nejčtenějším a nejnámějším byl časopis *Krakadil* (Крокодил), jež byl vytisknut v 6,5 milionu exemplářích.

Celosvazový satirický filmový magazín *Fitil* (Фитиль) se poprvé objevil v roce 1962, nebyl však vysílán v televizi, ale v kinech před promítáním samotného filmu. Zakladatelem a šéfredaktorem tohoto filmového magazínu byl Sergej Michalkov. Na tomto projektu pracovali nejnámější a nejkreativnější lidé svazu. Scénáře psali Michail Žvaněcký, Semen Altov a Arkadij Arkanov, epizody natáčeli Leonid Gajdaj, Nikita Michalkov, Georgij Danelija, ve scénkách hrály zasloužilé herečky SSSR.¹⁵

Fitil (Фитиль) vycházel měsíčně a jedna epizoda trvala 10 minut. Každé vydání obsahovalo 3-4 témata: hrané, dokumentární nebo animované. Témata jednotlivých epizod se tvořily nejen ve Výboru národní kontroly, ale odezvu u tvůrců magazínu našly i četné dopisy diváků. Tento satiricko-humoristicky zaměřený filmový magazín se

¹³ АХМАДУЛИН, Евгений Валерьевич. История российской журналистики начала XX века. Ростов-на-Дону: Южный федеральный университет, 2008.

¹⁴ Tamtéž

¹⁵ О проекте [cit. 2017-12-21] dostupné z <http://fitill.ru/index.html>

vysmívá negativním projevům v životě země: podplácení, nicnedělání, byrokracii a rozkrádání socialistického majetku. Nicméně pro *Fitil* (Фитиль) existovala určitá omezení. Bylo zakázáno zesměšňovat ministry, kteří téměř všichni byli členy Výboru KSSS. Některé scény vůbec nevycházely, kvůli jejich osobnímu přání.¹⁶ Ve scéně s názvem *Ključí* (Ключи) z roku 1962 se administrátor dotačních projektů, který většinu žádostí o dotace zamítá, nechá uplácet jídlem a alkoholem. Až poté, co je dosyta najeden s úsměvem podepisuje žádost. Na konci této téměř dvouminutové scénky je administrátor přistižen a uvězněn. Konkrétně tato scénka se vysmívá a poukazuje na úplatkářství.

Po rozpadu SSSR se *Fitil* (Фитиль) začal vysílat v televizi. Vysílání tohoto pořadu se v letech 1993 až 2001 věnoval televizní kanál NTV a v letech 2001 až 2008 kanál RTR.¹⁷

Televizní představení *Kabačok „13 stuljev“* (Кабачок „13 стульев“) byl vtipný televizní program, vycházející celých 15 let, a to od roku 1966 do roku 1980. Noviny *Izvěstija* (Известия) tento pořad pokládaly za první sovětský sitcom. Celý děj pořadu se odehrává ve stejnojmenné malé polské restauraci, jejíž hosté a pracovníci zpívají, tancují a dostávají se do různých komických situací. Polské hrdiny hrají sovětsí herci a herečky.¹⁸ V pořadu hrávali Olga Arosevová, Viktor Bajkov, Jurij Volyncev, Zoja Zelinská, Vladimir Kozel a další.

Podle názorů postsovětských diváků byl každý program odrazem jejich života té doby v miniatuře. Lidmi oblíbený "pan Ředitel" dokonale odrážel sovětskou nomenklaturu, která nebyla „ani špatná, ani dobrá“ a někdy byla schopná i „zavelet“. Oblečení "paní Moniky" bylo pro mnohé sovětské ženy jediným okýnkem do světa daleké západní módy. *Kabačok* (Кабачок) můžeme odvážně nazvat „prvními rytmy zahraniční estrády“ na sovětské televizi – v tomto programu poprvé zazněli nejen přední umělci polské estrády (Anna Herman), ale i písně Mireille Mathieu a Toma Jonese.¹⁹

Televizní představení mělo velký úspěch, ale z důvodu zhoršení politické situace v Polsku muselo být roku 1980 zrušeno. Celkem bylo odvysíláno 133 dílů.

¹⁶ Фитиль [cit. 2017-12-21] dostupné z <http://www.vokrug.tv/product/show/fitil/>

¹⁷ Тамtéž

¹⁸ 13 актуальных шуток от «Кабачка 13 стульев». [cit. 2017-12-21] dostupné z <https://iz.ru/news/601800>

¹⁹ Сатирический репортаж на современном российском телевидении (на примере "Острого репортажа с Аллой Михеевой"). [cit. 2017-12-21] dostupné z http://studbooks.net/2022332/zhurnalistika/sovetskaya_rossiyskaya_satira_televidenii

V 80. letech satirické žánry široce využívala gruzínská televize. Všeobecně známý pořad *Televizní okna satiry* byl vysílán v různých studiích.

V době „perestrojky“ v SSSR byl širitelem satiry a „glasnosti“ pořad *Pražéktor perestrojky* (Прожектор перестройки). Tento pořad kritizoval reformy, které provádělo vedení země.²⁰

V postsovětském Rusku byla po zrušení cenzury většina pořadů vysílána na stanici NTV, například: *Itoگو* (Итого), *Kukly* (Куклы), *Tušitě svět* (Тушите свет), který byl později přejmenován na *Krasnaja strela* (Красная стрела). Autorem všech čtyř zmíněných pořadů, vysílaných na NTV, byl satirik Viktor Šenderovič.

V roce 2000 se na NTV objevuje satirický projekt: *Tušitě svět!* (Тушите свет!). Zde jsou hlavními hrdiny animovaná zvířata: Chrjun Maržov a Stěpan Kapusta, údajně dospělí hrdinové dětského pořadu *Spakojnoj noči, malyš* (Спокойной ночи, малыши) prasátko Chrjuša a zajíc Stěpaška. Jak u tohoto, tak i u výše uvedených programů NTV je přítomna satira na realitu a politiky. V roce 2001 byl program *Tušitě svět!* (Тушите свет!) oceněn cenou TEFI za „Nejlepší humoristický pořad“. Po zrušení tohoto pořadu se ve stejném roce Chrjun a Stěpan objevují v novém satirickém pořadu *Krasnaja strela* (Красная стрела). Koncept obou pořadů byl velice podobný.²¹

Když se stal Vladimir Putin prezidentem, prakticky všechny satirické pořady byly zrušeny. Jedním z mála pořadů, který nebyl zrušen, byl *Garadok* (Городок), který zesměšňoval lidský život, vysmíval se lidským nectnostem, nijak se nepřibližoval k vysmívání politiků. Hlavní role hráli pouze dva herci – Jurij Stojanov a Pja Olejnikov.²²

V období vlády Dmitrije Medvěděva od roku 2008 do roku 2012 se v televizi objevilo několik satirických show *Mult ličnosti* (Мульт личности), *Reutov TV* (Реутов ТВ) a *Graždanin poet* (Гражданин поэт).

²⁰ Сатирический репортаж на современном российском телевидении (на примере "Острого репортажа с Аллой Михеевой"). [cit. 2017-12-21] dostupné z http://studbooks.net/2022332/zhurnalistika/sovetskaya_rossiyskaya_satira_televidenii

²¹ Хрюн и Степан возвращаются в эфир [cit. 2017-12-21] dostupné z http://news.bbc.co.uk/hi/russian/russia/newsid_3189000/3189347.stm

²² Официальный сайт телепередачи «Городок» [online]. [cit. 2017-12-3121]. Dostupné z: http://gorodok.tv/announce_big

Stojí za zmínku, že *Graždanin poet* (Гражданин поэт) se v televizi objevil jen pětkrát na televizním kanálu *Dožd'* (Дождь) a byl nazýván *Poet i graždanin* (Поэт и гражданин). Poté se změnil název a pořad změnil i pole působnosti. Objevoval se na internetu a v rozhlasovém vysílání, kde sklidil obrovský úspěch.²³ Tento pořad se objevil dokonce i na jevišti Moskevského divadla estrády.

Pořad *Mult ličnosti* (Мульт личности) režiséra Vasilije Pičula se poprvé objevil ve vysílání Prvního kanálu v listopadu roku 2009. Jelikož v pořadu nevystupovali herci, ale animované postavičky, mnoho novinářů a kritiků srovnávalo tento pořad s pořadem „Kukly“, někteří však konstatovali, že se tento pořad od „Kukel“ liší, protože v něm chybí politická satira.²⁴ Šenderovič tento pořad okomentoval následovně: „Není to parodie na „Kukly“. Je to simulace satiry. Na můj vkus zcela ostudná věc.“²⁵ Pořad se přestal vysílat v roce 2013.

Dalším známým pořadem byl *Reutov TV* (Реутов ТВ). Pořad byl rozdělen na tři rubriky, první rubrika byla analogem informačně-analytického pořadu, kde provinční novináři vtipně komentovali události, které proběhly v Rusku i ve světě. Druhá rubrika se věnovala novým módním trendům. Moderátory třetí rubriky byli klaun a pes, kteří vyprávěli dětským divákům o životě a problémech dospělých.²⁶ Obrazy novinářů, módních znalců, psa i klauna byly silně hyperbolizovány, díky tomu se autorům dařilo vytvářet více komických situací, ve kterých se vysmívali veřejnosti.²⁷

2.5 POLITICKÁ SATIRA

Politická satira je podskupinou satiry, která je založena na výsměchu nebo útoku na politiku, politickou stranu, popřípadě na určitou politickou situaci. Tato satira, jako i všechny ostatní, poukazuje na nedostatky, chyby a záporné jevy.²⁸

²³ Сатирический репортаж на современном российском телевидении (на примере "Острого репортажа с Аллой Михеевой"). [cit. 2017-12-21] dostupné z http://studbooks.net/2022332/zhurnalistika/sovetskaya_rossiyskaya_satira_televidenii

²⁴ Tamtéž

²⁵ Особое мнение [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://echo.msk.ru/programs/personalno/646853-echo.html>

²⁶ Реутов ТВ [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: https://www.vokrug.tv/product/show/reutov_tv/

²⁷ Сатирический репортаж на современном российском телевидении (на примере "Острого репортажа с Аллой Михеевой"). [cit. 2017-12-21] dostupné z http://studbooks.net/2022332/zhurnalistika/sovetskaya_rossiyskaya_satira_televidenii

²⁸ Politická satira [online]. [cit. 2018-03-017]. Dostupné z: http://wiki.knihovna.cz/index.php/Politick%C3%A1_satira

Politická satira slouží k odkrývání nežádoucích stránek skutečnosti a má sociální charakter. Je to zvláštní forma svobody slova. Na světě pořád existují země, ve kterých může mít politická satira velice špatné následky. Dnes se politická satira považuje za ne úplně bezpečný vliv na moc, ale v tom je i její hlavní smysl, a to být aktuální, usvědčovat a vysmívat se.²⁹

2.5.1 POLITICKÁ SATIRA V SSSR A V RF

„Demokratická společnost předpokládá účast občanů v politickém procesu a v politickém životu země. Způsoby účasti občanů v politice mohou být různé, podmíněně je můžeme rozdělit na dvě velké skupiny: formální, tedy ukotvené zákonodárstvím země, například volby; a neformální, například politická satira. Politická satira je možná nejúčinnější metoda, protože jasně ukazuje na záporné strany politiky a politických lídrů, jež pravděpodobně obyčejný člověk nemůže donést k vládě oficiálním způsobem, navíc provádění referend se pomalu stává minulostí. Politická kultura demokratické společnosti by měla být charakteristická tím, že političtí lídři budou umět přijímat kritiku a výsměch.“³⁰

Pokud se jedná o politickou satiru konkrétně v Rusku, mnoho satirických publikací se začalo objevovat po Říjnové revoluci z roku 1917. Ve 20. letech minulého století vycházely desítky ruských psaných satirických časopisů. Tato doba se považuje za relativně úspěšné období vývoje satirického novinářství, ale na druhou stranu jde cítit zesilující tlak na autory satir ze strany oficiální moci,³¹ z čehož můžeme usoudit, že ruští političtí lídři nebyli plně schopni přijímat kritiku ani výsměch.

A. Landerová ve své publikaci zmiňuje fakt, že ačkoliv se moderní Rusko nachází ve fázi výstavby demokratické společnosti, politická satira tady není vítána, což dokazují i změny zákona o médiích, vznesené Putinem hned po jeho příchodu na post prezidenta. Tyto změny vedly ke zrušení některých z médií. Jako příklad uvádí A. Landerová

²⁹ ЛАНДЕРОВА, Александра Александровна. Политическая сатира в России: Имитация или возрождение? Актуальные вопросы политической науки. 2012, , 122-128.

³⁰ Тамtéž

³¹ РОМАНОВ, Андрей Геннадьевич. Российская сатирическая журналистика: От советского прошлого к российскому настоящему. Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал). 2013, (№ 3).

nejoblíbenější politicko-satirickou televizní show „Kukly“, která byla vysílána na kanálu NTV.³²

Informací o výše zmíněném projektu na internetu doposud není dostatek, epizody jsou ke stažení jen na málo místech, na YouTube jsou některé epizody dostupné, ale ve velmi špatné kvalitě. I toto podle A. Landerové dokazuje, že autoritářské tendence v ruském politickém systému doposud nezmizely.³³

³² ЛАНДЕРОВА, Александра Александровна. Политическая сатира в России: Имитация или возрождение? Актуальные вопросы политической науки. 2012, , 122-128.

³³ Тамtéž

3 „KUKLY“

V následující kapitole se budu zabývat událostmi, které probíhaly v Ruské federaci v době natáčení pořadu „Kukly“, samotným pořadem „Kukly“ a také seznámím čtenáře s Viktorem Šenderovičem. V druhé části této kapitoly se věnuji popisu mnou vybraného dílu a také srovnání s jeho předlohou, napsanou E. T. Hoffmannem, dále nastíním problematiku vybraného dílu.

3.1 HISTORICKÝ KONTEXT

Historický kontext je pro čtenáře mé práce a pro diváka pořadu „Kukly“ důležitý proto, aby si udělal představu o situaci v Rusku v době, kdy se pořad vysílal. Pokud by divák neznal politickou a sociální situaci v Rusku, asi těžko by pochopil podstatu pořadu. „Kukly“ se zaměřují na konkrétní a velmi aktuální události týdne, jež by bylo velice zdoluhavé popsat, protože dílů je obrovské množství. Můžeme si ale nastínit nejzásadnější problémy té doby.

Televizní pořad „Kukly“ se vysílal v letech 1994–2002, tedy v období vlády Borise Nikolajeviče Jelcina a jeho nástupce Vladimira Vladimiroviče Putina.

S vládou B. N. Jelcina je spojeno několik událostí, které měly velký vliv na vývoj a rozvoj Ruska. K nejdůležitějším patří První čečenská válka, privatizace, zástavní aukce a ekonomická krize.

Privatizace, probíhající v roce 1994, měla za úkol obohatit státní pokladnu. „Druhá etapa privatizace se zaměřila na veřejný prodej podniků podle jejich tržní hodnoty.“³⁴ Obohacení státní pokladny však neproběhlo, příjmy byly nižší, než se očekávalo. Státní úředníci se za úplatek domlouvali s kupci a podniky se prodávaly za mnohem nižší ceny³⁵, z čehož plyne, že privatizace byla spojena s rozsáhlou korupcí.

Zástavní dražby byly součástí privatizace. „Ve snaze o urychlené zlepšení vážné finanční situace stát předával balíky akcií do zástavy zpravidla velké komerční bance. V případě nesplacení státních dluhů, což se stalo pravidlem, se banka stávala při přebírání do svého vlastnictví vysoce efektivního podniku plnoprávným majitelem akcií.“³⁶ Jako příklad můžeme uvést banku Menatep, jejímž zakladatelem byl Michail

³⁴ ZUBOV, Andrej. Dějiny Ruska 20. století - díl II. Praha: Argo, 2015. ISBN 978-257-0964-1.

³⁵ Tamtéž

³⁶ Tamtéž

Chodorkovský, který koupil v roce 1995 balík akcií společnosti JUKOS. Touto koupí vydělal po dvou letech dvacetipětinásobek investovaných peněz.

Další zásadní událostí byla Čečenská válka. Na konci roku 1994 se hlava státu rozhodla o připojení Čečenska k Rusku pomocí síly. Separatisté, které vedl Dudajev, obsadili Grozný, opoziční vojska se jej snažila vyhnat, ale neuspěla. A proto vojsko Ruské federace vpadlo do Čečenska, aby obnovilo ústavní pořádek a aby Čečensko nezískalo samostatnost. Konflikt vedl ke smrti mnoha vojáků a civilistů. Rusko bylo poraženo. Touto válkou si Čečensko vybojovalo nezávislost až do tzv. Druhé čečenské války.³⁷

Za další důležitý moment, jenž poznamenal Jelcinovu vládu, bývá považována ekonomická krize z roku 1998, která zásadně zasáhla Rusko a ruské obyvatelstvo.

Ekonomická krize těsně souvisí s tím, že se Centrální banka podřídila vládě a stát si tak od ní mohl půjčovat peníze, čímž se ještě více zadlužoval. Světový pokles cen ropy byl také velkým problémem, protože příjmy z ropy ovlivňovaly všechna hospodářská odvětví. K tomu všemu stále klesala hodnota rublu z hlediska kupní síly ve vztahu k dolaru, inflace dosahovala 96 % (rok 1998), ruský lid přišel o většinu svých úspor. Stát nebyl schopen splácet své dluhy. Potraviny byly velice drahé, ale průměrný příjem byl 2,5 krát menší než před krizí.³⁸

31. prosince 1999 ukončil Jelcin své působení a novým prezidentem byl zvolen tehdejší předseda vlády Vladimir Vladimirovič Putin. Vláda Putina od roku 2000 do roku 2002 vedla k následujícím změnám v Rusku. Putin měl v plánu udělat několik politických reforem, chtěl odstranit „oligarchy“ z vrcholných orgánů politické moci a také chtěl docílit růstu ekonomiky.

Cílem Putinových politických reforem bylo upevnění jeho vedoucí pozice. V roce 2000 proběhla důležitá politická reforma, která spočívala v reorganizaci Rady federace a horní sněmovny federálního parlamentu. „Gubernátoři a předsedové regionálních a zákonodárných shromáždění, kteří byli podle statusu i členy horní sněmovny, „senátory“, se v souladu s reformou s místy v Radě federace rozloučili. Místo nich byli „senátory“ jmenováni řadoví funkcionáři regionálních a zákonodárných orgánů. To mělo za

³⁷ ZUBOV, Andrej. Dějiny Ruska 20. století - díl II. Praha: Argo, 2015. ISBN 978-257-0964-1.

³⁸ Tamtéž

následek omezení nejen možnosti vlivu regionálních lídrů na centrální moc, ale i politické síly samotných regionů.“³⁹

Za další důležitý krok Putina, jehož cílem bylo posílení postavení vládní strany, můžeme považovat změnu zákona o zvýšení minimálního počtu členů libovolné strany do 50 000 osob a posílení kontrolních funkcí při volbách. Díky těmto změnám dopadla strana Jednotné Rusko při volbách do Státní Dumy v roce 2003 nejlépe a obsadila 2/3 sněmovny, z opozičních stran se ani jedna do Státní Dumy nedostala.⁴⁰

Co se týče problému s oligarchy, Putin jej nechal vyřešit následovně: „Na jaře roku 2000 byl proveden první zásah proti Borisovi Berezovskému a Vladimirovi Gusinskému a jejich informačnímu impériu. Generální prokuratura zahájila trestní řízení proti oběma oligarchům, vznesla vůči nim konkrétní obvinění, týkající se v první řadě podvodů a trestných činů v období privatizace.“⁴¹ Kanál Berezovského ORT byl podřízen kontrole státu, vysílání bylo naprosto změněno. A stejně byl kontrole státu podřízen i kanál NTV, který patřil V. Gusinskému.

3.2 „KUKLY“ NA NTV

Politická satira nabírá na populárnosti v době „perestrojky“ a v době rozpadu Sovětského svazu. V roce 1993 začíná vysílat televizní společnost NTV, jejíž název se dá rozšifrovat jako Nová (nebo Nezávislá) Televize. Televizní společnost vznikla v období politické krize (1992–1993) a v té době nebyla pod kontrolou státní moci, a právě v tom spočívala její nezávislost. Díky tomu, že televizní společnost nebyla pod státní kontrolou, mohla se svobodně vyjadřovat a projevovat své anti-vládní postoje – stanice byla klasifikována jako opoziční. Právě díky tomu se začala objevovat politická satira na televizních obrazovkách.

Prvním pořadem se satirickým charakterem, který byl vysílán na NTV, se stal pořad „Kukly“. „Kukly“ na první pohled připomínají loutkové představení. Loutkové proto, že hlavními účinkujícími tohoto pořadu byly figuríny z gumy a představení proto, že byl pořad natočen podle scénáře. Nicméně jsou v tomto programu prvky satiry a parodie. Jak už jsem zmínila výše, hlavními postavami byly gumové figuríny karikaturně zobrazující představitele politické elity: prezidenta, členy vlády, lídry politických stran i

³⁹ ZUBOV, Andrej. Dějiny Ruska 20. století - díl II. Praha: Argo, 2015. ISBN 978-257-0964-1.

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ Tamtéž

oligarchy. To znamená, že všechny figuríny jsou naprosto reálné konkrétní osoby, avšak situace, ve kterých se objevují, mohou být vymyšlené. Fiktivním základem byly scény z literární klasiky, uměleckých filmů nebo historických událostí, ale součástí každého syžetu bylo dokumentární pozadí – aktuální fakt nebo událost.

Tento pořad byl vysílán na NTV v hlavní vysílací čas a byl směřován především divákům vzdělaným nebo těm, kteří měli alespoň nějaké kulturní a literární znalosti. Každý díl pořadu trval 10-13 minut, některé novoroční díly trvaly okolo 30 minut. Celkem bylo natočeno 363 dílů.

Tvůrci pořadu „Kukly“ se při vytváření tohoto projektu inspirovali francouzským loutkovým cyklem „Guignols de linfo“. V tomto cyklu Francouzi parodovali své významné politické osobnosti, avšak velice zřídka zobrazovali skutečné politické situace, protože politika té doby nabízela chudý materiál pro humoristy. Vasilij Grigorjev v roce 1994 koupil práva u vlastníků „Guignols de linfo“. V rozhovoru pro Ruskou mysl konstatuje, že nebyla koupena práva na formát, ale licence na výrobu gumových figurín. Ruský umělec Andrej Drozdanov byl poslán na stáž do pařížského ateliéru, který vyráběl figuríny pro „Guignols de linfo“, aby se naučil jejich techniku výroby.⁴²

První díly pořadu nebyly moc úspěšné, ve scénářích chyběl vážný konflikt, aktuálnost a ostrost. Kromě tohoto neúspěchu u tvůrců vznikl i další problém, a to tehdy, když byly ze studia ukradeny 4 nové gumové figuríny, které stály přibližně 6000 amerických dolarů. Aby se tvůrci vyhnuli dalšímu neúspěchu, nezbývalo jim nic jiného, než vymyslet nový způsob, jak pořad natáčet.

V prosinci 1994 byl k odvysílání připraven Novoroční díl, avšak po vtrhnutí ruských vojsk do Čečenska nebylo možné vysílat tento díl s veselými novoročními blahopřáními. Pičul tedy vzal z poličky první knihu, která mu přišla pod ruku. Byl to „Hrdina naší doby“ od Lermontova, a tak se jej rozhodl zfilmovat.⁴³ Ukázalo se, že to nebyl špatný nápad, tento díl měl velký úspěch. V tento moment se z „Kukel“ stává

⁴² Интервью с продюсером программы «Куклы» Василием Григорьевым [online]. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://russianmind.com/kukly/>

⁴³ ШЕНДЕРОВИЧ, Виктор. Куклиада. Санкт-Петербург: Издательство Фонда русской поэзии, Альманах "Петрополь", 1999. ISBN 58-910-8030-3.

satirický pořad, ve kterém scénáristé parodují klasické texty (Hamleta, Fausta, Oněgina, Oděské příběhy a další) a také známé filmy (Bílé slunce pouště, Gauneři).⁴⁴

3.3 AUTOŘI POŘADU

Na místě režisérů se střídali Vasilij Pičul a ředitel studie Dixi Alexandr Levin. Prvním scénáristou pořadu byl Viktor Šenderovič, kterému bych v následující podkapitole chtěla věnovat pozornost. Později psali scénáře také Alexej Vinokurov, Gor Nikolajev, Ivan Kiasavšili, Grigorij Ljubomirov a Natalija Beljušina.

3.3.1 VIKTOR ŠENDERVIČ - ŽIVOTOPIS

Viktor Anatoljevič Šenderovič se narodil 15. srpna 1958 v Moskvě do židovské rodiny. Jeho rodiče představovali zástupce sovětské inteligence, jeho matka byla uznávaná hudební pedagožka a otec inženýr.

Na základní škole prospíval V. Šenderovič výborně, zajímal se o muziku a hrál na klavír. V dětství snil o herecké kariéře, několikrát se objevil v roli herce, nakonec si ale uvědomil, že jeho místo není před kamerami. Rozhodl se tedy studovat divadelní režii na Moskevské státní univerzitě kultury, kterou roku 1980 úspěšně dokončil.

Hned po ukončení školy sloužil na vojně (1980–1982). Právě vojenská služba změnila pohled Šenderoviče na skutečnost a můžeme říct, že přispěla k tomu, aby se později stal spisovatelem-satirikem. Jakmile se Šenderovič vrátil z vojny, začal se opět věnovat divadlu, tentokrát ne na scéně, ale naopak za scénou. Stal se vedoucím divadelního kroužku. V roce 1988 dokončil doktorské studium Vyššího Ščukinského učiliště a stal se kvalifikovaným specialistou v oboru Jevištní pohyb. Celých 10 let předával své schopnosti, znalosti a zkušenosti studentům GITISu a MCHATu.

V roce 1990 zanechal práce v divadle a naplno se začal věnovat literatuře a už dva roky poté byl členem Svazu spisovatelů. Šenderovič psal kvalitní texty, ale v celém SSSR byly odmítnuty, což bylo docela typické pro začátek 90. let. Vše se změnilo až s příchodem „perestrojky“ – jeho dílo *V děrevně Gadjukino opjat' doždi* (В деревне Годюкино опять дожди) mělo veliký úspěch. Souběžně s psaním parodií začal v roce 1992 pracovat v televizi. Pro televizní stanici ORT napsal V. Šenderovič mnoho scénářů k dokumentárním filmům. Přelomovým momentem jeho kariéry bylo seznámení

⁴⁴ КАЛАШНИК, Олесь. "Куклы": насмешка, сарказм, пародирование, литота. [online]. [cit. 2018-24-02]. Dostupné z: <https://archive.is/6CPWH>

s Grigoriem Gorinem, díky němuž začal Šenderovič spolupracovat s televizním kanálem NTV a stal se scénáristou tehdy nejpoblárnějšího pořadu „Kukly“. Právě tento pořad mu přinesl slávu. Díky jeho usilovné práci získal ocenění „Zlatý Ostap“ a „TEFI“ v kategorii „Událost roku“. Do roku 2003 pokračovalo jeho působení v televizi s programy jako *Iтого* (Итого) na kanálech NTV a TV-6, *Zdės bylo SSSR* (Здес было СССР) na TV-6, *Poměchi v efire* (Помехи в эфире) a *Bezplatnyj syr* (Безплатный сыр) na kanále TVS.

V roce 2003 začíná jeho práce v rádiu – program *Plavlenyj syrok* (Плавленный сырок) na rádiu Echo Moskvy a ve stejné době pracuje i v rádiu Rádio Svoboda, kde je vedoucím programu *Vsje svobodny* (Все свободны).

3.4 VYBRANÝ DÍL

Jelikož se v Rusku v březnu tohoto roku konaly prezidentské volby, tak jsem si vybrala díl Zachýsek zvaný Rumělka, protože právě tento díl se vysmívá způsobu, jakým se Vladimir Putin dostal v roce 2000 na prezidentskou pozici. Dalším důvodem, proč jsem si vybrala právě tento díl, je to, že jsem ho viděla už dávno před začátkem psaní této práce.

3.4.1 ZACHÝSEK ZVANÝ RUMĚLKA

31. ledna 2000 byl na televizní stanici NTV odvysílán díl už tehdy známého a oblíbeného televizního pořadu „Kukly“ pod názvem Zachýsek zvaný Rumělka (v ruském originále „Крошка Цахес“). Scénář tohoto dílu je napsán podle stejnojmenné groteskní novely Ernesta Hoffmanna.

3.4.2 DĚJ NOVELY

V novele vystupuje víla, která se snaží pomoci slabé chudé ženě, která v nůši nese malé ošklivé dítě. Víla učeše dítěti jménem Zachýsek vlasy kouzelným hřebenem, díky čemuž na Zachýska zapůsobí kouzlo. Cílem kouzla je to, aby si většina obyvatel města myslela, že je Zachýsek velice pohledný, talentovaný, úspěšný, aby se radoval ze svých „úspěchů“ a vždy se mu dostalo „zasloužené“ pocty.

Jakmile Zachýsek vyrostе, jede k profesorovi Terpinovi a stává se studentem univerzity. Profesora dcera Kandida je Zachýskem okouzlena, neboť na ni i na všechny v okolí působí kouzlo. Jediný, na koho kouzlo neplatí, je student Baltazar, který je mimo jiné i skvělý básník. Baltazar je zamilovaný do dcery profesora, a proto se snaží

s pomocí jeho přítele Fabiana a mocného čaroděje Prospera Alpanuse zjistit Zachýskovo tajemství.

Toto tajemství po dlouhém a vysilujícím pátrání odhalí. Aby bylo zrušeno kouzlo, je nutné, aby Zachýskovi někdo vytrhl 3 rudozlaté vlasy. Fabian se rozhodne udělat vše proto, aby kouzlo zrušil, sebral všechnu odvalu a vytrhl Zachýskovi 3 vlasy.

Hned po vytrhnutí vlasů přestalo kouzlo působit. Když všichni uviděli malého skřeta, začala hysterie, někteří z přítomných dokonce nevěřili, že je to opravdu Zachýsek. Malý skřet se utekl schovat do svého paláce. Poté na něj na schodech marně čekala jeho matka, ale nedočkala se, protože komorník zjistil, že Zachýsek zemřel ve svém paláci.

3.4.3 DĚJ „KUKEL“

Děj se odehrává v Kremlu. Borisi Jelcinovi, který je představen jako rodič Zachýska, se narodí Putin. Putin je velice ošklivé stvoření a vůbec se nehodí do společnosti, ve které se nachází. Toto malé nehezké stvoření vydává jen zvířecí zvuky nebo křičí „*Mačit' v sartire*“ („*Мочить в сортире*“). Tuto frázi Putin opravdu pronesl na konferenci v Astaně, na které se projednávalo, jak Rusové bombardovali hlavní město Čečenska Groznyj. Tímto bombardováním se Rusové snažili zabránit teroristům v obsazení Grozného. Touto válkou si Čečensko udrželo samostatnost až do tzv. Druhé Čečenské války. Tato fráze byla komentována několika odborníky jako „neúspěšná“. Kandidátka pedagogických věd Elena Litnevská z Moskevské státní univerzity označuje tuto frázi za „nemístnou“ a tvrdí, že situace, ve které se Putin vyskytoval, si žádala neutrální styl řeči. Podle jejího názoru není možné, aby politik použil takový výraz na konferenci před širokou veřejností.⁴⁵

Rodič Boris Jelcin je v rozpacích, a říká: „*Proč se mně, demokratovi do morku kostí, narodilo zrovna toto?*“ On velice naříká, protože si myslí, že tento kandidát není vhodný na jeho budoucí funkci. Jelcin je vyčerpaný z toho všeho, co se děje, a usíná.

Na pomoc mu přiletí hodná víla Berezovský, který s použitím svého kouzelného „televizního hřebenu“ udělá ze Zachýska Putina-Rumělků.

⁴⁵ ЛИТНЕВСКАЯ, Елена. Стилевая неоднородность текста как норма, коммуникативная неудача, языковая игра и примета идиостилия [online]. [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: http://tverlingua.ru/archive/21/2_21.pdf

Když už je z Putina Rumělka, probíhá jeho představení před vysoko postavenými politiky, mezi nimiž jsou Vladimir Žirinovský, Gennadij Zjuganov, Jevgenij Primakov, Anatolij Čubajs a další. Putin je představen jako nadaný, chytrý, vzdělaný člověk. Všichni v něm vidí krasavce, génia a poslední naději státu. V každém jeho slově slyší nějakou chytrou myšlenku, i když všechny jeho zvuky, co vydával, byly buď hlouposti, nebo zvuky zvířecí. Všichni politici se shlukli okolo něj, kromě jednoho. Jediným, který viděl, že Putin-Rumělka není ten, za koho se vydává, byl Javlinský. Na něho kouzla Berezovského nijak nefungovala.

Na Sergeje Kirienka působila tato magie jen chvíli, brzo prozřel a začal pomáhat Javlinskému. Spolu se vydali hledat způsob, jak přerušit kouzlo.

Večer za oknem Kirienko a Javlinským uviděli, jak Putina-Rumělku češe víla, v tu chvíli si všimli zlatých vlasů, které je potřeba vytrhnout, aby kouzlo přestalo fungovat.

Tyto vlasy vytrhli a zrušili tak kouzlo. Putin – Rumělka se tak davu na očích přeměnil na ošklivého skřítka. Všichni vysoce postavení politici po něm začali házet jablka a on rychle utekl z Kremlu pryč.

3.4.4 PROBLEMATIKA VYBRANÉHO DÍLU

Tento díl pořadu „Kukly“ je satirou na události, které se děly v Kremlu v té době a odráží skutečnou situaci toho, kdy byl Putin pro obyvatele Ruské federace jen neznámý člověk s temnou minulostí. A právě k popularitě mezi ruskými obyvateli mu dopomohl mimo jiné i kanál ORT, který patřil Borisi Berezovskému. Na tomto kanále se o Putinovi mluvilo velmi často a vždy byl zobrazován v tom nejlepším světle. Putin tehdy poprvé kandidoval na prezidenta. Před volbami vždy probíhá průzkum veřejného mínění a hodnocení prezidentů. Podle průzkumů VCIOM hodnocení Vladimira Putina v srpnu roku 1999 činilo 2 % hlasů, už v lednu v roce 2000 jeho hodnocení stoupl na 56 % hlasů a v únoru dokonce překročil 60 %.

V „Kuklech“ se Javlinskému a Kirienkovi podařilo zrušit kouzla a ukázat zemi pravou tvář Putina-Rumělky. Avšak v reálném životě tomu zatím tak není, protože reklamní kampaně okolo Putina pořád fungují a dodnes se mu daří manipulovat s veřejným míněním. V médiích je v roli hrdiny a spasitele Ruska.

3.4.5 HLAVNÍ ROZDÍLY MEZI KNIHOU A POŘADEM

Jelikož má jeden díl pořadu „Kukly“ pouze 11 minut a kniha okolo 130 stran, je zcela pochopitelné, že Šenderovič musel přistoupit na značné vynechání událostí i postav, popřípadě na jejich zkrácení.

Šenderovič ve svém zpracování zanechal jen ty nejdůležitější postavy. Matku Zachýska, představuje v pořadu Boris Jelcin, Zachýska – Vladimir Putin, hodnou vílu Vladimir Berezovský, studenta Baltazara Grigorij Javlinský, Baltazarova přítele Fabiana Sergej Kirienko. Dav očarovaný kouzlem představuje vysoce postavené politiky, mezi nimiž můžeme vidět Vladimira Žirinovského, Gennadije Zjuganova, Jevgenije Primakova, Anatolije Čubajse a další.

Dále můžeme říct, že Viktor Šenderovič pro svůj díl pořadu „Kukly“ vybral jen některé zásadní části z Hoffmannovy novely a zásadně je zjednodušil. Prostředí Šenderoviče je omezeno jen na jedno místo – Kreml, za to Hoffmann se prostředím nijak neomezuje a skoro každá scéna se odehrává na jiném místě.

Co se týče jazykové stránky, tak v novele, která je psaná na začátku 19. století, se používají pro nás už hodně zastaralé výrazy. Český překlad byl vydán až v roce 1961, a proto je jazyk pro čtenáře srozumitelný. Avšak při srovnání knihy a pořadu si můžeme všimnout toho rozdílu, že v „Kuklech“ je použit hovorový jazyk, na rozdíl od spisovného jazyka v knize.

Za zásadní rozdíl považuji změnu hlavní postavy, při čtení knížky jsem měla pocit, že se děj odehrává okolo studenta Baltazara a Zachýsek-Rumělka byl pouze překážkou v dosažení jeho cílů. Avšak v „Kuklech“ je v pozici hlavní postavy Putin-Rumělka a celý děj se odehrává jen okolo něho.

Tento díl pořadu je alegorickým příběhem zrození nového prezidenta Ruské federace. Inspirace novelou E. T. Hofmanna, použití jeho dějové linie a námětu, na jedné straně, a dosazení do děje konkrétních osobností politické scény Ruska, na straně druhé, vytváří ten satirický efekt, který byl cílem autorského týmu pořadu.

Všechny postavy v díle jsou dobře rozpoznatelné, divák nemá žádné potíže s jejich identifikací (vnější podobnost, napodobování rytmu a zbarvení hlasu, charakteristická gesta), také všem dobře známé věty, které postavy vyslovují, přispívají

k jejich identifikaci: například Jelcin vyslovuje: „*Odcházím na zasloužený odpočinek*“, nebo výše zmíněná věta Putina: „*Odděláme všechny!*“. V závěru tohoto dílu znějí z rádia zprávy o průběhu vojenské operace v Čečensku.

4 ZRUŠENÍ POŘADU

V této kapitole se budu zabývat cenzurou, důvodem, proč byl zrušen pořad „Kukly“, případem NTV a vlivem pořadu na vývoj politické satiry na televizních obrazovkách.

4.1 CENZURA

Za cenzuru v médiích je považován zákaz zveřejnění, ale také nutné odsouhlasení obsahu nějakou „vyšší mocí“, kterou může být vláda, popřípadě nějaká organizace. Cenzura si klade za cíl zajistit stabilitu ve společnosti odebráním takových informací z tisku, které by mohly mít nežádoucí následky. Nicméně je třeba poznamenat, že se častěji praktikuje utajování faktů než jejich falšování.⁴⁶

V 90. letech při formování ruské demokratické společnosti dochází k zavádění nových forem a metod v časopisech, novinách, televizním a rádiovém vysílání. Celý informační proces v zemi se mění.

Kontrolu nad veškerým kulturním děním měla v Sovětském svazu strana KSSS, všechna literární díla, časopisy, noviny a dokonce i dopisy ruských spisovatelů určené jejich zahraničním kolegům procházela kontrolou přes Ústřední výbor KSSS⁴⁷. Po zániku této strany a po rozpadu Sovětského svazu byly zcela zrušeny tehdejší zákony o médiích. Se vznikem Ruské federace vznikl i nový Zákon o médiích, který umožnil vytvoření nového systému. Novým Zákonem o médiích od 27. prosince 1991 byla zrušena cenzura a byla slíbena svoboda slova a názoru. V roce 1993 byla cenzura zakázána Ústavou Ruské federace – „Každý má právo svobodně hledat, přijímat, předávat, vytvářet a šířit informace jakýmkoliv zákonným způsobem.“⁴⁸ I přes to jsou ale Ústavou RF stanovena určitá omezení svobody slova v médiích.

Tato omezení jsou nezbytná pro ochranu základního ústavního systému státu stejně jako pro ochranu života a zdraví občanů. I přes zákaz cenzury existuje zákaz propagandy rasové, náboženské, národní a jiné nesnášenlivosti. Zakázány jsou také

⁴⁶ МЕШАЛНИКА, С. С. Цензура в современной России: Феномен ее существования [online]. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/44119/1/dais_2016_101.pdf

⁴⁷ ГОРЯЕВА, Татьяна. *Политическая цензура в СССР 1917-1991 гг.* Москва: Росспэн, 2009. ISBN 978-5-8243-1179-2.

⁴⁸ КонсультантПлюс-надежная правая поддержка: Статья 1. Свобода массовой информации [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_1511/9b3f8892144d407eb45e102f77fba85d2f696f85/

extremistické organizace jako např.: ISIS, Al-Káida, Taliban. Podle mého názoru je šíření extrémismu zcela oprávněně zakázáno, nemělo by však docházet k zatajování informací spojených s extrémismem.

4.1.1 CENZURA V MODERNÍM RUSKU

Cenzura v moderním Rusku bývá vždy srovnávána s cenzurou v SSSR a z toho důvodů obyvatelé, žurnalisté i politici tvrdí, že v moderním Rusku cenzura neexistuje. Já s tímto výrokem nesouhlasím, a proto uvedu několik srovnání, na kterých ukážu, že se cenzura v moderním Rusku pořád vyskytuje.

V Sovětském svazu bylo často zvykem vymazávat nebo vyškrtávat z fotografií obličeje lidí, kteří byli členy opozičních politických stran. Při vládě Stalina z fotografií s Leninem vždy umazávali obličej Lva Trockého. Něco podobného se děje i dnes v Rusku. Na federálních kanálech se nesmí objevovat opoziční politici, konkrétně Alexej Navalný. Dokonce existuje černá listina politiků a novinářů, kteří se nesmí objevovat na televizních obrazovkách a nesmějí být zváni do pořadů, které se vysílají na státních kanálech.⁴⁹

Známary novinář Vladimir Pozner vede autorský pořad „Pozner“ na Prvním kanálu ruské televize. Do pořadu si jako hosta na konci roku 2011 pozval gruzínskou žurnalistku Tinu Kandelaki, se kterou v přímém přenosu zmínil několik slov o besedě s Alexejem Navalným. Tato část byla z pořadu vymazána. Jako přímý přenos byl pořad vysílán pro Daleký Východ, a proto měli střihači pár hodin na to, aby pozměnili, nebo dokonce vymazali některé dialogy z tohoto pořadu.⁵⁰ Na tomto příkladu můžeme vidět, že je zakázáno nejen zvat lidi z černé listiny do pořadů, ale dokonce se o nich nesmí ani mluvit. Z dialogu se také dozvídáme, že Pozner potřebuje povolení na to, aby si někoho mohl pozvat. Sám ale tušil, že se povolení pravděpodobně nedočká. Dialog mezi Poznerem a Kandelaki uvádím v příloze č.1.

V SSSR byla také zakázána kritika strany a vůdce, a proto jako druhý příklad uvedu událost z roku 2011, kdy byl propuštěn hlavní redaktor časopisu „Vlast“ Maxim Kovalský za fotografii, na které byla napsána nadávka mířená přímo na Putina. V článku

⁴⁹ Познер - о цензуре, страхе и Путине: вДудь [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=wg-ТМумYSwE>

⁵⁰ Первый канал вырезал из эфира спор Познера и Канделаки о цензуре [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://www.newsru.com/russia/08feb2012/pozner.html>

se psalo o probíhajících volbách do Státní dumy a o přestupcích, které se staly při hlasování. Svůj článek Kovalský obohatil fotografií volebního lístku, který byl vhozen do hlasovací urny. Ten, kdo tento lístek do urny vhodil, hlasoval pro politickou stranu Jablko, a na onen lístek ještě připsal vzkaz Putinovi. Bez použití vulgarizmů můžeme tento vzkaz přeložit jako: „Putine, běž do háje!“ Kovalský byl obviněn z porušení normy profesionálního novináře a také za narušení ruských zákonů.⁵¹ Přitom autorem tohoto vzkazu nebyl Kovalský, on jej pouze přiložil ke svému článku.

4.2 ZRUŠENÍ POŘADU

Na zrušení tohoto pořadu se velkou částí podílela cenzura, která v té době byla zakázána. Avšak i přes její zákaz se s cenzurou střetával nejméně jeden satirik.

Za dobu vysílání pořadu „Kukly“ proběhlo několik pokusů zrušit program. K prvnímu pokusu došlo v červenci 1995, kdy proti tvůrcům programu bylo zahájeno trestní řízení podle paragrafu 131 trestního zákoníku Ruské federace: "Úmyslné ponížení cti a důstojnosti osoby, vyjádřené nevhodným způsobem". Důvodem pronásledování se stal díl pořadu v duchu hry Gorkého "Na dně", v níž byli politici zobrazeni v podobě žebráků a bezdomovců. Případ byl uzavřen.⁵²

Další pokus proběhl v roce 2000 po odvysílání dílu s názvem "Zachýsek zvaný Rumělka", jež Putina tak silně urazil, kvůli čemuž začalo dlouhodobé pronásledování vlastníků kanálu NTV ze strany státu. Pronásledování skončilo tím, že bylo NTV zestátněno a z kanálu muselo odejít mnoho novinářů, mezi kterými byl i Viktor Šenderovič.

Po odchodu Viktora Šenderoviče byl pořad „Kukly“ vysílán do prosince 2002. Producent Vasilij Grigorjev oznámil, že „Kukly“ musí být vysílány do konce roku 2001 na kanále NTV, protože mají smlouvu s francouzskou společností SHK, a kdyby byl pořad zrušen nebo přesunut na jiný kanál, musely by být zaplacený velké pokuty.⁵³

Televizní kritici poznamenali, že se po odchodu Šenderoviče pořad změnil. Hlavní zápornou postavou se stal Kiseljov, bývalý generální ředitel televizní stanice

⁵¹ ВИНОГРАДОВ, Егор. *Я просто уйду, без всяких судов* [online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://inosmi.ru/social/20111215/180381023.html>

⁵² Политические марионетки [online]. [cit. 2018-24-02]. Dostupné z: <http://wi-fi.ru/desktop/news/1/1458714>

⁵³ До конца 2001 года "Куклы" будут выходить на канале НТВ [online]. [cit. 2018-03-17]. Dostupné z: http://www.newsru.com/russia/16apr2001/kukly_programm.html

NTV. Na konci pořadu se objevovaly figuríny Kiseljova nebo Gusinského, které divákům dávaly cenné rady do života a učily je, jak správně žít. Autorům nových „Kukel“ se podařilo nemožné: přetvořit pořad tak, aby „přikyvoval“ hlavě státu.⁵⁴

V polovině roku 2002 se bez jakéhokoliv vysvětlení pořad přestal vysílat. Po 3 měsících se opět vrátil na obrazovky, odvysílalo se posledních 7 dílů a pořad „Kukly“ byl definitivně zrušen. Důvodem zrušení pořadu bylo údajně nízké hodnocení a sledovanost.

Fakticky „Kukly“ přestaly existovat ve starém formátu s odchodem Šenderoviče z NTV. Jeho odchod byl spojen s „Případem NTV“.

4.2.1 PŘÍPAD NTV

Pojmem „Případ NTV“ bývají označovány události, odehrávající se kolem soukromé televizní společnosti NTV od roku 2000 do roku 2001. V roce 2001 se stala NTV majetkem státní společnosti Gazprom – Media Holding. V tomto roce z televizní společnosti odešla většina redaktorů. V letech 1997–2001 patřila společnost akciové společnosti Media – Most Vladimira Gusinského.

Případ NTV začal 31. ledna 2000 po odvysílání už zmiňovaného dílu pořadu „Kukly“ Viktora Šenderoviče s názvem „Zachýsek zvaný Rumělka“.

Spoluautory obvinění byli členové aktivní skupiny Petěrburské univerzity, kteří navrhli V. V. Putina jako kandidáta na prezidenta. Mezi členy této skupiny byli děkan právnické fakulty Nikolaj Kropačev a rektorka univerzity Ludmila Verbická, a právě oni podali žalobu na pořad „Kukly“ za „pocit hlubokého rozhořčení a pobouření“. Podle nich se pořad snažil ztrapnit a pošpinit Vladimira Putina, a jelikož Putin plní své služební povinnosti, jejich činy jsou trestné podle článku 152 trestního zákoníku Ruské federace. Velký důraz kladli na to, že trestní řízení bylo zahájeno bez vědomí a účasti osoby, které se dotýkají. Takovým způsobem ochránili profesori svého žáka V. Putina před osobní účastí v trestním řízení a zabránili tomu, aby byl později za tento případ kritizován.⁵⁵

⁵⁴ ПАВЛОВ, Иннокентий. Куклам укоротили нитки [online]. [cit. 2018-03-17]. Dostupné z: <http://2001.novayagazeta.ru/nomer/2001/35n/n35n-s15.shtml>

⁵⁵ ВЕРХОВСКИЙ, Александр и Владимир ПРИБЫЛОВСКИЙ. Россия Путина: Пристрастный взгляд. Москва: Центр «Панорама», 2003. ISBN 59-442-0009-X

Ale u Viktora Šenderoviče vznikly pochybnosti ohledně autorů těchto obvinění, protože fax s žalobou přišel z Moskvy. Podle jeho názoru nespokojenost petrohradských profesorů s pořadem „Kukly“ odráží osobní reakci V. Putina.

Vladimir Pribylovský ve své knize *Putinovo Rusko: stranický názor* tvrdí, že po odvysílání dílu „Zachýsek zvaný Rumělka“ Putin prohlásil něco ve smyslu: „*Já ho nechám zavřít, ne autora, samozřejmě, u nás je přece svoboda slova, ale šéfa podniku.*“ Pod pojmen „šéf podniku“ měl Putin pravděpodobně na mysli vlastníka Media – Mostu Vladimira Gusinského.⁵⁶

Hned po inauguraci V. V. Putina, která proběhla 7. května 2000, začal přímý útok prokuratury a bezpečnostních složek na Vladimira Gusinského. Už 11. května 2000 generální prokuratura FSB a FSNP provedla prohlídky všech kanceláří Media – Most v souvislosti se vznesením obvinění podle článku 137 (porušení soukromí), 138 (porušení tajemství dopravovaných zpráv) a 181 (protiprávní příjem a zveřejňování informací představující obchodní nebo bankovní tajemství) Ústavy Ruské federace proti společnosti.⁵⁷

Viktor Šenderovič v pořadu *V gostjach u Dmitrija Gordona* (В гостях у Дмитрия Гордона) řekl, že v květnu v roce 2000 proběhl rozhovor mezi ředitelem NTV a vedoucím Putinovy administrativy Alexandrem Vološinem, který mu předal papír s podmínkami, při jejichž splnění skončí tlak na NTV. Podmínek bylo hned několik: změna názoru na válku v Čečensku, ukončení útoku na tzv. „rodinu“, ale prvním a nejdůležitějším bodem bylo „zmizení První osoby z pořadu „Kukly““.⁵⁸

S dovolením generálního ředitele NTV Jevgenije Kiseljeva splnil Šenderovič tuto prosbu takto: 28. května roku 2000 byl odvysílán díl s názvem „Zesílení vertikální moci“. V tomto díle byl V. V. Putin představen jako bůh, kterého nejde vidět, ke kterému je zakázáno se přiblížit a pokud někdo překročí tuto hranici, bude okamžitě usmrcen. Je povoleno ho pouze poslouchat a vyplňovat jeho příkazy.

Dva týdny po odvysílání tohoto dílu byl Gusinský obviněn z podvodu. 20. července 2000 Gusinský výměnou za své osvobození a ukončení všech trestních

⁵⁶ ВЕРХОВСКИЙ, Александр и Владимир ПРИБЫЛОВСКИЙ. Россия Путина: Пристрастный взгляд. Москва: Центр «Панорама», 2003. ISBN 59-442-0009-X

⁵⁷ Tamtéž

⁵⁸ Шендерович о причинах закрытия программы "Куклы" [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=97zeajCyGS4>

řízení dal písemný slib, že prodá NTV státní společnosti Gazprom. Gusinský opustil Rusko a krátce po jeho odjezdu do Španělska odmítl plnit požadavky dohody a vše, co se kolem něho dělo, označil za státní vydírání.⁵⁹ V té době byli redaktori NTV pod velkým tlakem a začali informační válku osobně proti Putinovi, i když sám Putin odmítal jakoukoliv účast v nátlaku na NTV.

Po zastrašování Gusinského trestními řízeními, Gazprom podnikl další pokus o odebrání NTV Gusinskému, jako důvod Gazprom předložil dluh ve výši 211 milionů dolarů. V listopadu 2000 Gazprom dostal do vlastnictví kontrolní balík akcií NTV a navíc jednu akcii Echa Moskvy, NTV-Plus, NTV-Profit, NTV-Mir kino a další podniky, které patřily k Media-Mostu.

9. prosince 2000 daňové orgány zahájily soudní řízení o úplném zavření kanálu NTV. Gusinský byl opět obviněn z podvodů a Generální prokuratura požádala Španělsko o jeho vydání. Španělská vláda by mohla vydat Gusinského jen tehdy, kdyby Ruská prokuratura předložila přesvědčivé argumenty a důkazy o vině Gusinského. Prokuratura však nebyla schopná předložit důkazy, a proto byl Gusinský po několika dnech propuštěn.⁶⁰

V lednu roku 2001 se tvůrčí skupina novinářů NTV pokusila domluvit s Vladimírem Putinem na příměří. Putin přijal v Kremlu velkou skupinu novinářů kanálu NTV, setkání se účastnili generální ředitel NTV Jevgenij Kiseljov, moderátorka zpráv Tatiana Mitkovová, Grigorij Kričevský, Michail Osokin, Marianna Maksimovská, autor programu „Kukly“ Viktor Šenderovič, Alim Jusupov, Světlana Sorokinová, Nikolaj Nikolajev, Leonid Partfjonov a Irina Zajcevová. Prezident na setkání ujistil novináře, že nemá nic společného s útokem Gazpromu, FSB a prokuratury na Media-Most.

V noci z 12. na 13. dubna, podle prohlášení novinářů NTV, byl proveden pokus o ovládnutí a obsazení televizní stanice bez jakéhokoliv soudního rozhodnutí. Do studií vnikli policisté spolu s novým generálním ředitelem Vladimírem Kulistikovem. Všem novinářům bylo tu noc nařízeno, aby urychleně přijeli před redakci. Avšak do redakce pouštěli jen ty, kteří přijali nové vedení, ostatním byl vstup zakázán. Nové vedení novinářům oznámilo, že nebyli vpuštěni do redakce proto, že se v Ostankinu nachází

⁵⁹ Намедни 2000 [online]. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=LKuUV7L-ipU>

⁶⁰ ВЕРХОВСКИЙ, Александр и Владимир ПРИБЫЛОВСКИЙ. Россия Путина: Пристрастный взгляд. Москва: Центр «Панорама», 2003. ISBN 59-442-0009-X

bomba. Žurnalisté se tedy rozdělili na dva tábory. První tábor přijal nové vedení a druhý se rozhodl pro odchod z televizní stanice NTV. Stanici opustilo 350 novinářů, z nich 47 představovalo „hvězdy“ kanálu NTV, mezi nimi Viktor Šenderovič.⁶¹

Chci poznamenat, že V. V. Putin a zejména Alfred Koch, který byl od 10. června 2000 do 11. října 2001 generálním ředitelem holdingové společnosti Gazprom-media, nazvali celý případ kolem NTV a Media-Mostu jako „boj o přerozdělení vlastnictví“. Příčinou všeho je podle jejich slov velký dluh Gusinského, který si měl peníze půjčit u Gazpromu.⁶² Osobně podle mého názoru pokusy o zničení kanálu NTV a jeho následující obsazení svědčí o tom, že důvodem nebyl jen dluh Gusinského, ale spíše politika televizní společnosti, která byla namířena proti tehdejší vládě Ruské federace.

4.3 VLIV POŘADU NA VÝVOJ POLITICKÉ SATIRY NA TV

Názory na vývoj politické satiry na televizních obrazovkách po zrušení pořadu „Kukly“ jsou různé. Příznivci Viktora Šenderoviče tvrdí, že se zmizením „Kukel“ z obrazovek zmizela i politická satira. Sám Viktor Šenderovič říká, že se podobné pořady jako „Kukly“, „Itogo“ nebo „Tušitě svět“ v televizi už neobjevují. Mnoho lidí zastává ten názor, že se politická satira neustále vyvíjí a v televizi se do teď objevuje mnoho satirických pořadů, avšak uznávají, že jim chybí ostrost, kterou pořad „Kukly“ přímo sršel.

Za jediný ostrý pořad po zrušení pořadu „Kukly“ můžeme považovat *Namědni* [Намедни] Leonida Partfjonova. Ačkoliv se nejedná o politicko-satirický pořad, ale o pořad autorský, který za dobu vysílání změnil mnoho žánrů, je podle mého názoru důležité zmínit jeho aktuálnost a přímočarost. Partfjonov se zabýval všemožnými tématy. Mnoho dílů jeho pořadu se střetávalo s kritikou, např. reportáž, kde Partfjonov kritizoval chování Jelcina.⁶³ *Namědni* byl zrušen, když Partfjonov veřejně vystoupil s tím, že vedení nemělo právo zakázat vysílání jeho interview s vdovou po lídrovi čečenských separatistů Zelimchana Jandarbijeva.

⁶¹ Захват НТВ 14 апреля 2001 года ТНТ Сегодня [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=XQ4hnmfghRo>

⁶² Альфред Кох. НТВ: как это было [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Lw9X4p9eu9Y>

⁶³ ТВ-6 откроет не Киселев, а старик Хоттабыч [online]. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://www.kp.ru/daily/22560/17859/>

V roce 2009 začala diskuze o obrození politické satiry v ruské televizi, státem kontrolovaný První kanál zahájil vysílání řady programů, jako například *ProžektorPerisChilton* [Прожекторперисхилтон] nebo *Mult ličnosti* [Мульти личности].

Kritik Andrey A. Arkhangelsky si všiml toho, že v nových satirických pořadech jsou určitá pravidla: „Krátko řečeno, oni chápou, že vysmívat se Putinovi ani Medvěděvovi nemůžou. Nemůžou vtípkovat ani nad jejich ženami a dětmi.“⁶⁴ K dalším tabu patří zpochybňování správnosti činů prezidenta a vlády, vtipy o administrativě Putina, jsou zakázány vtipy o úplatkářství a korupci. Není dovoleno zmiňovat Chodorkovského a jeho případ, atd.

Podle mého názoru není možné ohraničovat satiru, Šenderovič v „Kuklách“ žádná pravidla či jiná omezení nedodržel a právě proto byl jeho pořad tak úspěšný. Šenderovič se také snažil donést k divákům důležité informace o aktuálním dění v Rusku a poukázat, že činnost Putina a celé vlády není bezchybná. Nové pořady žádné „poselství“ předávat pravděpodobně nechtějí, jde jim jen o vysokou sledovanost a o úspěch.

Co se týče politické satiry za hranicemi Ruské federace, ráda bych uvedla několik pořadů, které se vysílaly v České republice. Jedním z nejsledovanějších českých pořadů bylo Politické harašení, aneb S politiky stále netančíme. Tento pořad se vysílal od roku 2000 do roku 2006 na TV Nova. Moderátory byli Miroslav Šimek a Zuzana Bubílková, tato dvojice parodovala české a někdy také slovenské politické události. Dále bych chtěla uvést pořad Česká soda, který byl vysílán v letech 1993–1997 na České televizi. Tento pořad se nesoustředil pouze na politickou satiru, ale i ta v něm měla své místo. Sestříhané díly tohoto pořadu se dokonce dostaly i na filmové plátno. Posledním českým satirickým pořadem, který zmíním, budou Gumáci. Tento pořad se velice podobá pořadu „Kukly“, protože i tady se místo herců na scéně objevují gumové postavičky karikaturně zobrazující české politiky. Další shodu najdeme i v době vzniku pořadů, Gumáci stejně jako „Kukly“ vznikli v roce 1994.

⁶⁴ АРХАНГЕЛЬСКИЙ, Андрей. Юмор ниже Путина [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.novayagazeta.ru/articles/2011/01/12/7388-yumor-nizhe-putina>

5 ZÁVĚR

Hlavním cílem mé bakalářské práce je představit pořad „Kukly“ v širším kulturně-historickém kontextu a samotného autora pořadu Viktora Šenderoviče. Zjistit, jakou podobu má současná ruská satira na TV, jak je účinná, jaké dopady a vliv má na ruskou společnost (nevyjímaje ani autory pořadu) a také popsat vývoj žánru televizní satiry.

Díky rozpadu SSSR v roce 1991 a přijetí nové ústavy v roce 1993, v níž byla zakázána cenzura, se v ruské kultuře pokračuje rozvíjet žánr politické satiry. Prvním a snad nejdůležitějším pořadem v tomto žánru byl pořad „Kukly“, který byl vysílán na programu NTV v roce 1994–2002. Autorem tohoto pořadu byl Viktor Šenderovič, ruský satirik, moderátor, dramatik a publicista, který je známý svým kritickým postojem vůči prezidentovi Putinovi a celé jeho administrativě, což dokazuje i jeho pořad.

Podle mého názoru byl vznik „Kukel“ důležitým krokem v rozvoji demokracie a občanské společnosti v Ruské federaci, protože do té doby v Ruském impériu i v SSSR existovala přísná kontrola nad obsahem a šířením informací. I přes to, že v Rusku panovala a panuje demokracie, státní úřady se pokoušely zrušit tento pořad, protože „Kukly“ diskreditovaly vládu, podrývaly její autoritu a podle starých mentálních zvyků ruských vůdců je podrývání autority nepřipustitelné.

Situace se výrazně zhoršila s příchodem V. V. Putina na pozici prezidenta Ruské federace. Jeho hlavním cílem bylo zesílení vertikální moci v zemi. Jeho reformy vedly k posílení centrální moci a zeslabení regionálních elit a politické opozice. V rámci zesilování své moci ovládl média jako NTV a ORT. Díky těmto důležitým krokům se Putinovi podařilo získat veškerou kontrolu nad mocí zákonodárnou, výkonnou i soudní. To dokazuje i „Případ NTV“, který se stal důkazem zneužití Putinova postavení při využití administrativního zdroje pro komerční účely. Potom, co byl televizní program NTV zestátněn, přestal existovat pořad „Kukly“ a s ním zmizel i žánr politické satiry.

Dále bych chtěla doplnit, že díl, který jsem analyzovala, zobrazuje konfrontaci ruského liberalismu proti ruskému absolutismu a imperialismu. Na konci tohoto dílu zvítězil zdravý rozum, ale ve skutečnosti, bohužel, zvítězil absolutismus a imperialismus v podobě V. V. Putina. Při takové formě vlády stát nespolupracuje s institucemi občanské společnosti, ovládá je a ignoruje veškeré podněty ke změně. V takové společnosti

částečně chybí svoboda slova a projevu a také svoboda médií, které jsou v tomto případě používány jako prostředek manipulace s veřejností v zájmu dosažení politických cílů.

6 РЕЗЮМЕ

Уже само название работы «Телевизионная программа «Куклы» Виктора Шендеровича: политическая сатира в России» определяет ее основную цель. Внимание не концентрируется только на программе, но также на обстоятельствах и среде, в которой Виктор Шендерович и его команда создавали «Куклы». Кроме самой телепередачи «Куклы», в данной работе мое внимание также сосредоточивается на сатире, и так как сатирические произведения часто попадают под цензуру, в большей части моей работы уделяется внимание и ей. Тема выбрана мною по нескольким причинам. Во-первых, я думаю, что программа «Куклы» и все события, которые вокруг неё произошли, свидетельствуют о проблемах в Российском обществе, связанных со свободой слова и свободой СМИ. Во-вторых, меня интересует современная политическая ситуация в России, и я хотела узнать историю ее формирования.

Основной целью дипломной работы является ознакомление читателя с телепрограммой «Куклы» с более широкой культурно-исторической точки зрения и с ее автором Виктором Шендеровичем. В работе я пытаюсь выяснить в какой форме существует политическая сатира на современном российском телевидении, и какое она оказывает влияние на современное российское общество. Кроме этого, целью моей работы является описание развития жанра политической сатиры на телевидении. Для достижения этих целей было необходимо выполнить несколько задач. Первой задачей был анализ выбранной мной серии программы «Куклы» на наличие сатирических элементов, которые помогают достичь сатирического эффекта. В этой серии я также пытаюсь найти актуальные события и проблемы того времени, которые высмеиваются ее автором Виктором Шендеровичем, и сравниваю ее с литературным произведением, которое вдохновило авторов программы на создание этой серии. Второй задачей было описание событий, из-за которых закрыли программу «Куклы», и на основании этих фактов изложить проблематику цензуры и свободы слова в российских СМИ, в частности, на телевидении. Работа опирается в основном на российские источники. Большое количество информации я получила из интервью, которые авторы программы дали средствам массовой информации. Также часть информации я почерпнула на творческой встрече с Виктором Шендеровичем, которую я посетила 11-ого февраля 2018 года в Дрездене.

В первой главе работы говорится о сатире, в частности, о ее истории и формах в литературе, журналистике и телевизионных программах. В этой главе упоминаются самые известные писатели-сатирики, например, Александр Радищев, Николай Гоголь, Михаил Салтыков-Щедрин и другие. Кроме того, в ней представлены несколько журналов, в которых появляется социальная и политическая сатира. Дальше я знакомлю читателя с несколькими сатирическими телепередачами. Данная глава также посвящена непосредственно политической сатире в современной России, в Советском Союзе и в Российской Империи. Ее целью является выяснение отношения обычных людей, а также властей к политической сатире в России.

В следующей главе рассматривается с исторической точки зрения период с 1994 по 2002 год, когда программа «Куклы» выходила в эфир. Это были годы правления Бориса Николаевича Ельцина и Владимира Владимировича Путина. К основным событиям в период правления Ельцина относятся Первая Чеченская война, приватизация и экономический кризис. Эти события негативно повлияли на развитие государства. В 2000 году, президентом Российской Федерации становится В.В Путин, с его приходом в стране изменилось многое. Он осуществил несколько политических реформ, одна из которых заключалась в реорганизации Совета Федерации. Путин отправил в отставку всех губернаторов и председателей региональных и законодательных органов, которые также по статусу являлись и членами верхней палаты Государственной думы. Вместо них он назначил на эти позиции рядовых деятелей региональных органов. Благодаря этой реформе партия «Единая Россия» на выборах 2003 года получила больше 2/3 мест в Госдуме. Эта реформа свидетельствует о том, что его главной целью с самого начала правления, было укрепление своей власти.

Дальше я знакомлю читателя с сатирической программой «Куклы», и непосредственно с автором программы Виктором Шендеровичем. Создатели телепроекта «Куклы» вдохновились французской телепрограммой цикла «Ginjol de l'info», у авторов которой была куплена лицензия на производство резиновых ростовых фигур, которые использовались в российском аналоге. Телепрограмма «Куклы» стала первой телепередачей в формате кукольного представления в жанре политической сатиры на телеканале «НТВ». Главные герои представляли собой марионеток, карикатурно изображающих политическую элиту страны. Эта

телепередача была ориентирована на просвещённых зрителей или хотя бы на тех, кто имел хоть какое-то представление о культуре и литературе. Каждый выпуск был основан на каком-то классическом литературном произведении или на классическом фильме, длились они примерно по 10 – 13 минут, некоторые новогодние серии длились около 30 минут. Всего было выпущено 363 выпуска.

Автор программы Виктор Шендерович - родился 15 августа 1958 года в Москве, в семье советской интеллигенции. В 1980 году закончил Московский Государственный Университет Культуры по специальности «режиссер театра». Затем целых 10 лет преподавал в ГИТИСе и МХАТе. В 1988 году защитил диссертацию в Высшем Щукинском Училище. В 1990 году оставил свою работу в театре и полностью погрузился в литературу, и уже через два года стал членом Союза писателей. Переломным моментом в его карьере стало его знакомство с Григорием Гориним, благодаря которому он начал сотрудничать с телеканалом «НТВ» и в последствии стал сценаристом и соавтором программы «Куклы», ведущим программы «Итого», «Здесь было СССР», «Помехи в эфире», «Бесплатный сыр». В 2001 год он покидает «НТВ», а в 2003 ведет авторскую программу «Плавленный сырок» на радиостанции «ЭХО Москвы». В тот же период он был ведущим программы «Все свободны» на радиостанции «Радио Свобода»

Оставшаяся часть второй главы посвящена описанию выбранной мною серии. Я выбрала серию под названием «Крошка Цахес», потому что, по моему мнению, она актуальна и по сей день, ведь в марте 2018 года в России проходили президентские выборы, на которых, уже в 4 раз победил В.В Путин. В выбранной мною серии как раз показывается и высмеивается путь, которым Путин пришел к власти. Если вкратце, то это история о некрасивом маленьком человеке Путине, которого добрая фея Березовский заколдовывает с помощью магического телевизионного гребня. Благодаря этому колдовству, уродливый, никчёмный малыш становится в глазах большинства людей умным, талантливым и красивым юношей. Это преобразование помогло ему завоевать доверие и любовь окружающих, которые позже объединились вокруг него и сделали его своим лидером. Единственный человек, который не повелся на это колдовство был оппозиционный политик Явлинский, которому с самого начала казалось, что что-то тут не так. Он, вместе с быстро опомнившимся Сергеем Кириенко, задумал план по разрушению этих магических, путинских чар. Из старинной книги они узнали,

что им нужно вырвать Путину три волоска и это разрушит его чары. Во время очередного путиского пения дифирамбов перед почтенной публикой, Явлинский вырывает у него эти заветные три волоска, тем самым развеив его магию. Обитатели «красно каменного университета» увидели в нем его истинную, никчёмную сущность. Закиданный яблоками малыш Путин, крича убегает на своих уродливых, маленьких ножках.

В реальности дела обстояли так, что никому неизвестный В.В. Путин, которого практически за руку приводят к политической верхушке страны, за очень короткий срок становится сначала председателем правительства, а затем, меньше чем через год, и президентом, должность которого он занимает по сей день. Немаловажную роль, в столь стремительном карьерном росте, сыграл и телеканал «ОРТ», который в то время принадлежал Борису Березовскому. По сути дела, канал интенсивно работал в интересах приемника Бориса Ельцина и против интересов его оппонентов. Телевизионный эфир, пресса постоянно публиковали вести о работе исполняющего обязанности Президента. Рисуя из него некоего героя, спасителя России. Отличная рекламная компания принесла свои плоды. По данным ВЦИОМ рейтинг Владимира Путина в августе 1999-го года составлял всего 2%, а уже в январе 2000-го – 56%, в феврале он превысил отметку в 60%.

В этой главе я также сравнивала книгу Гофмана «Крошка Цахес, по призыванию Цинобер» с этой же серией «Кукол». Основные различия заключаются в том, что в книге гораздо больше персонажей и мест, где разворачиваются события. Серия «Кукол» же, сделанная по этому произведению, длится всего около 11 минут, поэтому Виктор Шендерович сильно сократил эту новеллу. Были оставлены только самые важные персонажи, а место действия было всего одно. Кроме того, эта серия «Кукол» отличается от своего прототипа и языком. Шендерович, в отличие от Гофмана, использует в своем творении разговорный язык.

В последней главе я затрагиваю тему цензуры в современной России, а также большое внимание я уделяю так называемому «делу НТВ», с событиями которого связан уход Виктора Шендеровича с телеканала, и в последствии закрытие телепрограммы «Куклы». «Дело НТВ» это события, происходящие вокруг этого телевизионного канала в период с 1999 по 2001 год, которые

завершились переходом этого канала во владение государственной компании «Газпром-Медиа», и уходом из нее большинства членов творческой команды, одним из которых был и Виктор Шендерович. События, связанные с переходом телеканала под государственный контроль сам В.В. Путин, в лице действующей власти, называл просто – «спором хозяйствующих субъектов», однако подобный ход событий можно смело расценивать как грубое злоупотребление административным ресурсом в сугубо коммерческих целях определенных политических групп. С уходом Виктора Шендеровича с телеканала и с приходом нового руководства, программа «Куклы» фактически поменяла свой формат и уже не носила такой острый характер, она попросту перестала быть актуальной, вследствие чего была закрыта в 2002 году. С ее закрытием, в массовой российской культуре фактически перестал существовать и жанр политической сатиры.

Хочется отметить, что в период своего расцвета, некоторые политики, позднее и сторонники В.В. Путина выступали с острой критикой в адрес телепрограммы «Куклы». Однако, обычные российские зрители воспринимали программу с восторгом. Долгое время она была одной из самых популярных телепередач на российском телевидении. В 1996 году «Куклы» стали победителем ТЭФИ-96 в номинации «Телевизионное событие года».

В заключении хочу сказать, что телепрограмма «Куклы» появилась и существовала в период, который был, пожалуй, одним из самых важных не только для будущего России, но и для будущего всего мира. По сути дела, это десятилетие было временем противостояния русского либерализма против русского абсолютизма и империализма. Кульминация этого противостояния была метафорически показана в выбранном мною выпуске «Кукол», под названием «Крошка Цахес». В конце этого выпуска все же победил здравый смысл, но в реальной жизни, к сожалению, победил абсолютизм и империализм в лице В.В. Путина. В таком государстве частично отсутствует свобода слова и свобода средств массовой информации, которые, зачастую, используются как средство манипуляции народными массами ради достижения политических целей. В России частично существуют свободные СМИ, к примеру, такие как «ЭХО Москвы» или телеканал «Дождь», но существуют они только благодаря тому, что имеют небольшую аудиторию, и поэтому по мнению самих же властей не представляют угрозы, а даже играют им на руку, ведь факт их наличия можно использовать как

доказательство свободы слова в России. Но, если подобные СМИ носили бы массовый характер, как раньше оппозиционное «НТВ», то с большой вероятностью можно заявить, что они бы были ликвидированы.

ZDROJE

Literární zdroje:

1. HOFFMANN, E.T.A. a E.A. SAUDEK. Zachýsek zvaný Rumělka. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1961.
2. ŠIDLÁK, Pavel. Literární žánry. Praha: Literární akademie (Soukromá vysoká škola Josefa Škvoreckého), 2013. ISBN 978-80-86877-64-8.
3. ZUBOV, Andrej. Dějiny Ruska 20. století - díl II. Praha: Argo, 2015. ISBN 978-257-0964-1
4. ВЕРХОВСКИЙ, Александр и Владимир ПРИБЫЛОВСКИЙ. Россия Путина: Пристрастный взгляд. Москва: Центр «Панорама», 2003. ISBN 59-442-0009-X.
5. ГОРЯЕВА, Татьяна. Политическая цензура в СССР 1917-1991 гг. Москва: Росспэн, 2009. ISBN 978-5-8243-1179-2.
6. ШЕНДЕРОВИЧ, Виктор. Куклиада. Санкт-Петербург: Издательство Фонда русской поэзии, Альманах "Петрополь", 1999. ISBN 58-910-8030-3.

Odborné články:

1. АХМАДУЛИН, Евгений Валерьевич. История российской журналистики начала XX века. Ростов-на-Дону: Южный федеральный университет, 2008.
2. ЗЫКУН, Наталия. Сатирические жанры в жанровой палитре журналистики: Обобщение современных научных подходов. Известия Южного федерального университета. 2014, (№ 3), 200-209.
3. ЛАНДЕРОВА, Александра Александровна. Политическая сатира в России: Имитация или возрождение? Актуальные вопросы политической науки. 2012, , 122-128.
4. ПОКОТЫЛО, Михаил Валерьевич. Сатира в контексте русской литературы XX в.: онтологический статус и функции. Вестник Челябинского государственного педагогического университета. 2014, (№ 8), 262-271

5. РОМАНОВ, Андрей Геннадьевич. Российская сатирическая журналистика: От советского прошлого к российскому настоящему. Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал). 2013, (№ 3).

Odborné články z internetu:

1. КАЛАШНИК, Олесь. "Куклы": насмешка, сарказм, пародирование, литота. [online]. [cit. 2018-24-02]. Dostupné z: <https://archive.is/6CPWH>
2. ЛИТНЕВСКАЯ, Елена. Стилиевая неоднородность текста как норма, коммуникативная неудача, языковая игра и примета идиостиля [online]. [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: http://tverlingua.ru/archive/21/2_21.pdf
3. МЕШАЛНИКА, С. С. Цензура в современной России: Феномен ее существования [online]. [cit. 2018-03-04]. Dostupné z: http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/44119/1/dais_2016_101.pdf

Internetové zdroje:

1. Politická satira [online]. [cit. 2018-03-017]. Dostupné z: http://wiki.knihovna.cz/index.php/Politick%C3%A1_satira
2. 13 актуальных шуток от «Кабачка 13 стульев». [cit. 2017-12-21] dostupné z <https://iz.ru/news/601800>
3. Адская почта [online]. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <http://test7.dlibrary.org/ru/nodes/366-adskaya-pochta>
4. АРХАНГЕЛЬСКИЙ, Андрей. Юмор ниже Путина [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.novayagazeta.ru/articles/2011/01/12/7388-yumor-nizhe-putina>
5. ВИНОГРАДОВ, Егор. Я просто уйду, без всяких судов [online]. [cit. 2018-03-28]. Dostupné z: <https://inosmi.ru/social/20111215/180381023.html>
6. До конца 2001 года "Куклы" будут выходить на канале НТВ [online]. [cit. 2018-03-17]. Dostupné z: http://www.newsru.com/russia/16apr2001/kukly_programm.html
7. Журналы русские [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://feb-web.ru/feb/litenc/encyclp/le4/le4-2172.htm?cmd=p&istext=1>

8. Интервью с продюсером программы «Куклы» Василием Григорьевым [online]. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://russianmind.com/kukly/>
9. КонсультантПлюс-надежная правая поддержка: Статья 1. Свобода массовой информации [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_1511/9b3f8892144d407eb45e102f77fba85d2f696f85/
10. Мульти личности [cit. 2017-12-22] dostupné z http://www.vokrug.tv/product/show/mult_lichnosti/
11. О проекте [cit. 2017-12-21] dostupné z <http://fitill.ru/index.html>
12. Особое мнение [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://echo.msk.ru/programs/personalno/646853-echo.html>
13. ПАВЛОВ, Иннокентий. Куклам укоротили нитки [online]. [cit. 2018-03-17]. Dostupné z: <http://2001.novayagazeta.ru/nomer/2001/35n/n35n-s15.shtml>
14. Первый канал вырезал из эфира спор Познера и Канделаки о цензуре [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://www.newsru.com/russia/08feb2012/pozner.html>
15. Политические марионетки [online]. [cit. 2018-24-02]. Dostupné z: <http://wifi.ru/desktop/news/1/1458714>
16. Реутов ТВ [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: https://www.vokrug.tv/product/show/reutov_tv/
17. Сатирический репортаж на современном российском телевидении (на примере "Острого репортажа с Аллой Михеевой"). [cit. 2017-12-21] dostupné z http://studbooks.net/2022332/zhurnalistika/sovetskaya_rossiyskaya_satira_televidenii
18. ТВ-6 откроет не Киселев, а старик Хоттабыч [online]. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://www.kp.ru/daily/22560/17859/>
19. Официальный сайт телепередачи «Городок» [online]. [cit. 2017-12-3121]. Dostupné z: http://gorodok.tv/announce_big
20. Фитиль [cit. 2017-12-21] dostupné z <http://www.vokrug.tv/product/show/fitil/>

21. Хрюн и Степан возвращаются в эфир [cit. 2017-12-21] dostupné z http://news.bbc.co.uk/hi/russian/russia/newsid_3189000/3189347.stm

Audiovizuální zdroje

1. 0247 Куклы - Крошка Цахес (23.01.00).avi [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=f42N17rqxws>

2. Альфред Кох. НТВ: как это было [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Lw9X4pque9Y>

3. Захват НТВ 14 апреля 2001 года ТНТ Сегодня [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=XQ4hmkfghRo>

4. Намедни 2000 [online]. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=LKuUV7L-ipU>

5. Познер - о цензуре, страхе и Путине: вДудь [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=wg-ТМумYSwE>

6. Шендерович о причинах закрытия программы "Куклы" [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=97zeajCyGS4>

ПРІЛОЖУ

Пříloha č.1

Dialog mezi Poznerem a Kandelaki

ТИНА КАНДЕЛАКИ: *„О беседе с Навальным я пока не договорилась. Если вы его позовёте, он придет охотно, потому что это Первый канал.“*

ВЛАДИМИР ПОЗНЕР: *„Я-то позову.“*

ТИНА КАНДЕЛАКИ: *„Конечно, а ко мне он не идёт!“*

ВЛАДИМИР ПОЗНЕР: *„Как вы думаете, а мне позволят?“*

zdroj: <https://www.newsru.com/russia/08feb2012/pozner.html>

Пříloha č.2

Zdroj: <http://bulvar.com.ua/images/doc/ac15372-s0.jpg>

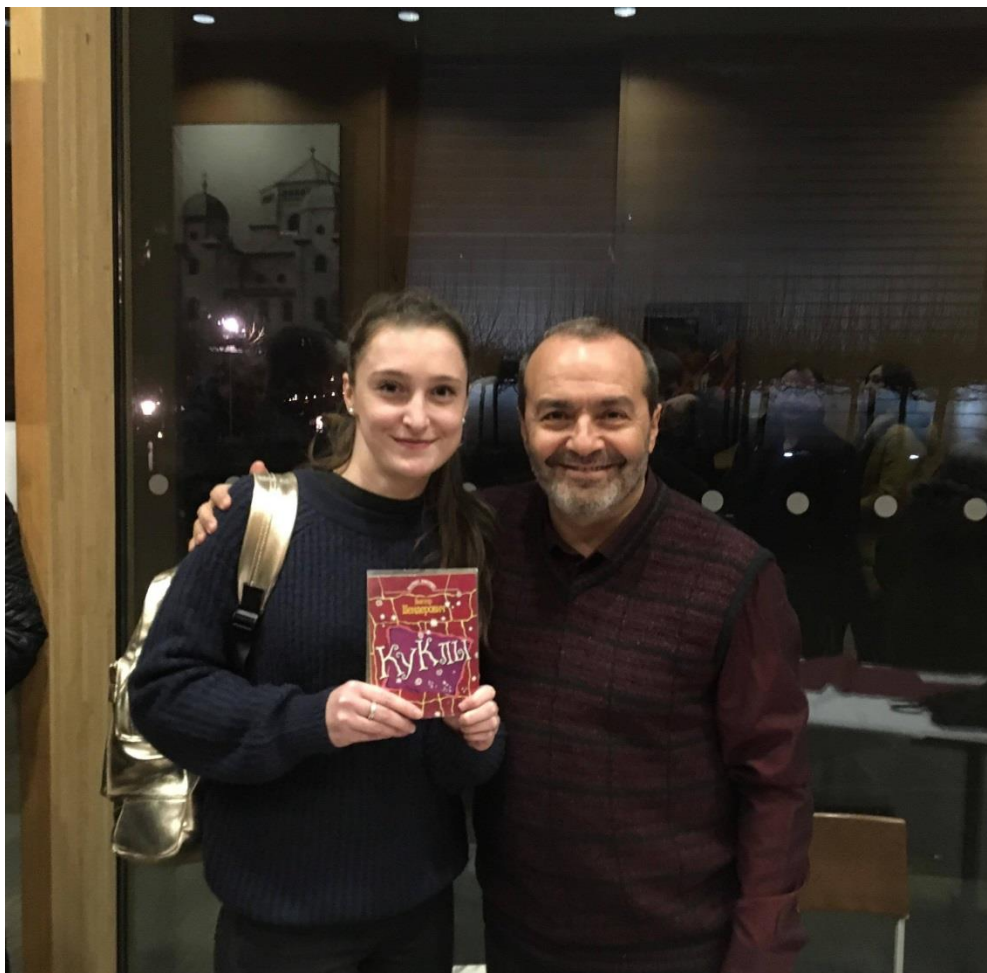
Příloha č.3

Zdroj:

https://nashkiev.ua/assets_images/post/000/097/876/image_originals.jpg?1513786432

Příloha č.4

ANOTACE

Jméno a příjmení: Nikola Jeglová

Název katedry a fakulty: Katedra slavistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název práce: Televizní pořad „Kukly“ Viktora Šenderoviče: politická satira v Rusku

Vedoucí práce: Mgr. Jekatěrina Mikešová, Ph.D.

Počet stránek: 49

Počet znaků: 68 562

Počet zdrojů: 41

Jazyk práce: čeština

Klíčová slova: Viktor Šenderovič, satira, politická satira, cenzura, svoboda slova

Charakteristika: Tato bakalářská práce se zaměřuje na pořad „Kukly“ a také na satiru a cenzuru. Hlavním cílem mé bakalářské práce je představit pořad „Kukly“ v širším kulturně-historickém kontextu a samotného autora pořadu Viktora Šenderoviče. Zjistit, jakou podobu má současná ruská satira na TV, jak je účinná, jaké dopady a vliv má na ruskou společnost (nevyjímaje ani autory pořadu) a také popsat vývoj žánrů televizní satiry.

ABSTRACT

Name and surname: Nikola Jeglová

Department and faculty: Department of Slavonic studies, Philosophical Faculty, Palacký University Olomouc

Name of the work: The television project „Kukly“ of V. Shenderovich: The political satire in Russia

Head of the work: Mgr. Jekatěrina Mikešová, Ph.D.

Number of page: 49

Number of characters: 68 562

Number of sources: 41

Language: čeština

Keywords: Viktor Shenderovich, satire, political satire, censorship, freedom of speech

Summary: The main aim of my bachelor thesis is to present the program „Kukly“ in the broader cultural and historical context and the author of the program Viktor Shenderovich. To find out what is the current Russian satire on TV, how it is effective, what impact it has on Russian society (including the author of the program) and also describe the development of TV satire genres.